

การเกิดประชาคมอาเซียนกับการศึกษาของประเทศไทย (๙)

‘เรื่องเล่าอาเซียน’ ฉบับนี้ ขอลงลึกรายละเอียดของการจัดตั้งศูนย์เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับอาเซียน ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จะร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดตั้งขึ้นมาเป็นศูนย์บริการเบ็ดเสร็จครบวงจร (one-stop service) ด้านอาเซียน และให้เป็นแหล่งอ้างอิง (reference center) ด้านอาเซียนในภูมิภาค ซึ่งจะมีการสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนที่สมบูรณ์เพื่อให้เป็นแหล่งอ้างอิง โดยประสานงานเชื่อมโยงเชิงเครือข่ายกับฐานข้อมูลต่างๆ และการเป็นคลังสมองในประเด็นเกี่ยวกับอาเซียนเชิงลึกด้วยการจัดกิจกรรมทางวิชาการ พร้อมทั้งมีการวิจัยทั้งในภาพรวมและสอดคล้องกับสามเสาหลักของประชาคมอาเซียน รวมถึงการวิจัยเพื่อองค์ความรู้เชิงลึกของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีผลกระทบต่อภาคส่วนต่างๆ ของประเทศไทย

ที่ประชุมคณะกรรมการการอุดมศึกษา ครั้งที่ ๔/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายนที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ได้เห็นชอบในหลักการโครงการจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษา ให้เป็นหน่วยงานระดับชาติ ตามที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเสนอ โดยกำหนด**วิสัยทัศน์ของศูนย์อาเซียนศึกษา** ให้เป็นแหล่งความรู้ แหล่งอ้างอิงของแผ่นดิน และเป็นแกนกลางทางวิชาการของประเทศไทยในการประสานสร้างเสริมเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการด้านอาเซียนในเชิงลึกระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งในระดับอุดมศึกษาภาคเอกชน และภาคประชาสังคมภายในประเทศ ตลอดจนเป็นประตูเชื่อมโยงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศไทยกับประชาคมอาเซียน ประเทศคู่เจรจาอาเซียน และองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งมี**วัตถุประสงค์** ดังนี้

- (๑) เป็นคลังข้อมูลและคลังสมองเกี่ยวกับอาเซียนในเชิงลึกในประเทศไทย
- (๒) เป็นศูนย์ส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เรื่องอาเซียน
- (๓) เป็นศูนย์แห่งชาติทำหน้าที่สังเคราะห์องค์ความรู้เรื่องอาเซียนเพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในอาเซียน โดยร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม
- (๔) เป็นศูนย์ส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์เรื่องอาเซียนสู่สาธารณะ ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ
- (๕) เป็นศูนย์ประสานงานความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างประเทศไทยกับประชาคมอาเซียน ประเทศคู่เจรจาอาเซียน และองค์การระหว่างประเทศ

ทั้งนี้ ได้มีการกำหนด**ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของศูนย์อาเซียนศึกษา** มุ่งเน้นการดำเนินงานเพื่อให้เป็นแหล่งอ้างอิงทั้งภายในและภายนอกประเทศ และส่งเสริมการบูรณาการภูมิภาค แบ่งเป็น ๕ ด้าน คือ

ยุทธศาสตร์ฐานข้อมูลและคลังสมอง มุ่งจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียน ได้แก่ กิจกรรมคลังข้อมูล (การจัดทำฐานข้อมูลด้านอาเซียน) กิจกรรมคลังสมอง (การจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาเซียนเชิงลึก)

ยุทธศาสตร์สร้างองค์ความรู้ มุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและส่งเสริมการทำวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับอาเซียน ได้แก่ โครงการวิจัยเพื่อตอบสนองความต้องการด้านนโยบาย โครงการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และโครงการวิจัยเพื่อเพิ่มความตระหนักรู้เรื่องอาเซียน รวมถึงการส่งเสริมการสร้างบุคลากรด้านอาเซียนศึกษา

ยุทธศาสตร์เชิงนโยบายในการรับมือการเปลี่ยนแปลงในอาเซียน มุ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกกรอบความร่วมมือของอาเซียน ได้แก่ การจัดทำเอกสารเชิงนโยบาย การจัดกิจกรรมกระตุ้นความเป็นอาเซียน (ASEAN Alert) และการประเมินความคืบหน้าของประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์เผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ มุ่งเน้นการเปลี่ยนทัศนคติและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยแบ่งเป็น ๒ ระดับ คือ **ระดับเชิงลึก** ที่เน้นการจัดกิจกรรมในรูปแบบของการจัดประชุม สัมมนา ในหัวข้อเชิงนโยบายเพื่อระดมข้อคิดเห็นทางวิชาการอันจะเอื้อต่อการจัดทำเอกสารเชิงนโยบาย และ**ระดับสาธารณะ** ที่เน้นการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านอาเซียน ได้แก่ การอบรม การจัดทำจดหมายข่าว และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ประสานความร่วมมือทางวิชาการ มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายด้านอาเซียนศึกษาทั้งแบบพันธมิตร (alliance) หุ้นส่วน (partnership) และโครงการเฉพาะกิจ (consortium) กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในประเทศ ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด/ในกำกับกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หน่วยงานภาควิชาการ ภาคราชการ ภาคเอกชน

ภาคประชาสังคม รวมไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนและประเทศสมาชิกอาเซียน ตลอดจนเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศภายในอาเซียน อาทิ ASEAN Studies Centre-Singapore, Institute of Southeast Asian Studies (ISEAS), ASEAN University Network (AUN) และเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศภายนอกกลุ่มอาเซียน อาทิ BIMSTEC, Mekong-Japan, United Nation (UN), Asian Development Bank (ADB)

สำหรับเป้าหมายการดำเนินงาน แบ่งเป็น ๒ ระยะ ได้แก่

ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) มุ่งเน้นการดำเนินงานเพื่อช่วยประเทศไทยเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยจะมีการจัดทำเอกสารทำที่จากยุทธศาสตร์สู่แผนปฏิบัติการ (position paper) เพื่อนำยุทธศาสตร์ทั้งหมดมาจัดทำเป็นแผนงานที่ชัดเจน พร้อมทั้งมุ่งให้ศูนย์ฯ เป็นแหล่งอ้างอิง (reference center) ด้านอาเซียนในภูมิภาค โดยดำเนินงานเพื่อเตรียมพร้อมเป็นศูนย์บริการเบ็ดเสร็จครบวงจร (one-stop service) ด้านอาเซียนศึกษาด้วยการจัดกิจกรรมและดำเนินงานโครงการต่างๆ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ทั้ง ๕ ด้าน

ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) มุ่งพัฒนาการดำเนินงานให้ศูนย์อาเซียนศึกษาแห่งประเทศไทยเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางมากขึ้นในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ โดยมีเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกประเทศไทยมากขึ้น โดยเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งแก่สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร การให้ความรู้ผ่านการเรียนการสอน และการประเมินคุณภาพการเรียนการสอนร่วมกันเพื่อการพัฒนาขั้นต่อไป รวมทั้งเน้นการศึกษาวิจัยประเด็นต่างๆ หลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ด้านงบประมาณระยะเวลา ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) สำหรับเป็นค่าจ้างบุคลากร ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค เงินอุดหนุน และค่าครุภัณฑ์ โดยขอรับการสนับสนุนจาก ๓ ส่วนหลัก คือ

(๑) **จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** โดยสนับสนุนสถานที่ตั้งศูนย์ฯ พร้อมสาธารณูปโภค และสถานที่ในการจัดกิจกรรมทางวิชาการ

(๒) **สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา** โดยสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสำนักงาน ได้แก่ ค่าจ้างเงินเดือนบุคลากร ค่าจัดประชุม/สัมมนาทางวิชาการ/ฝึกอบรม และใช้สอยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

(๓) **หน่วยงานภายนอกจากหลายภาคส่วน** เพื่อสนับสนุนกิจกรรมและสร้างที่ยั่งยืนของศูนย์ฯ เช่น หน่วยงานจากภาครัฐที่มีความสนใจด้านฐานข้อมูล การวิจัย การสัมมนา เอกสารเชิงนโยบาย หน่วยงานภาคเอกชนที่ต้องการข้อมูลเพื่อการลงทุนในอาเซียน และหน่วยงานระหว่างประเทศ

การดำเนินโครงการจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษา ให้เป็นหน่วยงานระดับชาติที่มีรูปแบบหน่วยงานอิสระในการบริหารจัดการ ทำหน้าที่ประสานและบริการเกี่ยวกับการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ผลิตและเผยแพร่ข้อมูลด้านอาเซียน มีโครงสร้างบริหารจัดการเป็น ๔ คณะกรรมการ คือ คณะกรรมการบริหารระดับชาติ คณะกรรมการบริหารศูนย์อาเซียนศึกษา คณะกรรมการประสานงานเครือข่าย และคณะกรรมการที่ปรึกษา โดยมีผู้อำนวยการเป็นผู้บริหารงานศูนย์ฯ ทั้งนี้ ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันอุดมศึกษาเจ้าภาพในการจัดตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา คาดหวังเพื่อให้เกิดผล ดังนี้

(๑) มีคลังข้อมูลอาเซียนเชิงลึกที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ การค้าและการเมือง

(๒) มีศูนย์ประสานงานในการให้คำปรึกษาเชิงนโยบายไทยและอาเซียน

(๓) ส่งเสริมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอาเซียนและการเผยแพร่ความรู้ด้านอาเซียนศึกษาสู่สาธารณะ

(๔) มีเครือข่ายความร่วมมือในการศึกษาวิจัยด้านอาเซียน

(๕) ช่วยปรับบทบาทประเทศไทยในการส่งเสริมการบูรณาการของภูมิภาค

(๖) มีการจัดเก็บผลงานวิจัยและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนศึกษาอย่างเป็นระบบ

(๗) เป็นการกำหนดบทบาทเชิงรุกของประเทศไทยในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านไปสู่ประชาคมอาเซียน

(๘) เป็นการแสดงศักยภาพของประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกและความพร้อมของการศึกษาไทยที่จะร่วมเสริมสร้างความตระหนักรู้เรื่องอาเซียน

(๙) เป็นการช่วยส่งเสริมการพัฒนาสามเสาหลักของประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็งและสอดคล้องกัน

ขณะนี้ โครงการดังกล่าวอยู่ระหว่างการแก้ไขรายละเอียดและทบทวนปรับแก้ไขชื่อโครงการเพื่อให้ครอบคลุมกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ เพื่อนำเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ขอความเห็นชอบและขออนุมัติงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ต่อไป

